

Lotta-Lotta och Eken

Varsågod, här är några smakbitar ur boken.

När du är färdig stäng fönstret så kommer du tillbaka till
Gong Gong Förlag

–Inte då. Det är samma vatten som dinosaurierna drack för miljontals år sedan.

–Va! Vad häftigt, ropar jag och med ens smakar vattnet helt annorlunda.

–Det har jag i alla fall läst på mjölkpaketet, säger mamma.

–Men varmvatten måste värmas, så det är dyrt, och det har jag läst på räkningarna. Kalle, måste du slösa så? säger hon till pappa.

Men han gnolar lugnt vidare och skrubbar sina håriga fötter.

–Skynda på, skolan börjar snart, ropar mamma.

Jag måste bara gå på toa först. Då vill Robban hjälpa till. Han gillar

toaletter och vill spola femtiotusen gånger när jag vill vara i fred.

–Ba-as. BA-AS, skrattar han hela tiden.

–Men toavattnet måste väl ändå försvinna, det är ju rätt äckligt. Inte skulle en dinosaurie dricka det? säger jag.

–Nej, muttrar pappa. Så småningom kommer det tillbaka i kranarna. Fast rent förstås.

Nu smakar vattnet inte så häftigt längre.

–Men tänk om det blir fel och det forsar fram bajskorvar i badvattnet eller toapapper på tandborsten, säger jag.

–Nej, det kan inte hända. Vattnet renas i ett reningsverk innan det kommer tillbaka till oss, förklarar pappa.

–Men utan reningen skulle det vara slutbadat för min del, mumlar han, och så skulle jag skaffa löständer för att slippa borsta tänderna.

Hemma är det om möjligt ännu rörigare än i morse. Flyttlådorna trängs utmed väggarna och möblerna står huller om buller.

Mamma och pappa står i köket i drivor av hopskrynklat tidningspapper och packar upp glas och tallrikar.

–Oj, är du redan hemma? Är klockan så mycket? säger mamma.

–Tiden går fort när man har roligt, säger pappa. Men han ser inte alls ut som om han har roligt. Han ser mest trött och dammig ut.

I mitt rum är det också rörigt. Lådorna med leksaker, böcker och kläder måste packas upp.

–Av mig?! frågar jag mamma som kommer in i rummet.

–Ja, nu har du ju fått ett eget rum och då får du ta ansvar för det. Grejerna måste komma på plats i skåpen. Jag suckar djupt och tar itu med första lådan.

–När ska vi förresten måla mitt rum? frågar jag.

–Jag hoppas att vi hinner snart, svarar mamma. Har du tänkt på vilken färg du vill ha? frågar mamma och tittar ogillande runt på de slitna grå väggarna.

–Oh ja. Jag vill ha en stjärnhimmel här, säger jag och pekar över sängen. Och delfinerna ska

simma här, och där borta ska jag ha blommor i massor av färger och ...

–Men Lotta! Stopp! avbryter mamma och ser ännu mer ogillande ut. Så kan man väl ändå inte måla! Vilket kaos. Vitt eller gult blir bra. Och så några klatschiga gardiner.

Med de orden går hon ut ur rummet.

Jag står tyst kvar. Först blir man lovad att få bestämma själv. Sedan får man det inte. Men ANSVAR ska man visst ta. När det gäller något tråkigt som att packa upp.

–Mamma! Fy, vad ni är orättvisa! skriker jag efter henne. Ni kan väl inte plötsligt säga att jag inte får måla, bara för att det inte blev som ni hade tänkt.

–Tänk om alla målade delfiner på väggarna, säger mamma, då skulle det ju vara ...

–... delfiner på väggarna, fyller pappa i. Överallt, tillägger han. Mamma nickar.

Vi klättrar upp i trädet det fortaste vi kan. Mitt hjärta bankar så hårt att jag tror att det hörs. Men bakom grenarna kan Lindgren inte se oss.

–Söndag! Lindgren sa att trädet ska huggas ner på söndag! Sander vad ska vi göra?

–Det finns inget vi kan göra, säger Sander och skakar på huvudet. Det är då jag kommer på det.

–Sander, säger jag. Vi ska ha en Rädda-trädet-klubb!

–Det är ingen idé, säger Sander.

–Jo, vi ska rädda trädet! säger jag bestämt.

När Lindgren kört sin väg vågar vi smyga oss ner från vårt gömställe och in i huset igen. Vi går ner till Liselott i källaren. För ska man ha en klubb, måste man ha någonstans att vara. Och är det någon som kan hjälpa till, så är det Liselott.

Liselott vinglar till när hon hör Sander och mig komma springande. Hon står högst upp på en stega och byter en glödlampa.

–Liselott, vi behöver ett klubbbrum. Är det fortfarande ledigt under trappan? frågar Sander som börjar gilla klubbidén.

Liselott mumlar något som vi inte hör ordentligt.

–Bra, säger Sander. Du är verkligen jättebussig. Hej så länge!

–Sa hon ja? frågar jag när vi letar oss fram under trappan.

–Hm, hon sa i alla fall inte nej.

Under trappan är det en himla röra.

–Här är hur mycket skräp som helst, säger Liselott som dyker upp bakom oss.

–Om ni klarar av att röja undan, kan ni få ha er klubb här. Men ni måste slänga skräpet på rätt ställe, säger Liselott innan hon går.

–Var gör vi det då? ropar vi efter henne.

–Läs på skyltarna, så klart!

–Ja, det är väl bara att sätta igång då, säger Sander och hugger tag i en rostig såg.

–Tror du det står "rostig såg" på någon skylt? säger Sander.

–Nej, men kanske "vassa saker", säger jag och skrattar.

Vi får fråga Liselott.

Så mycket skräp vi släpade till soprummet! Det var inte bara rostiga sågar. Tidningshögar till sitt ställe, kartonger till pappersåtervinningen, kassar med gamla kläder och en trasig barnvagn som

Hur kommer vattnet till kranen?

Tänk vad lätt det är få vatten! Det är bara att vrida på kranen så kan man blanda ett glas saft. Men vattnet har lång väg att gå innan det kommer dit. De flesta i vårt land får sitt vatten från stora vattenverk.

Vattnet kan vara sjövattnet eller underjordiskt vatten (grundvattnet). I vattenverket renas vattnet flera gånger. Genom rör och ledningar kommer vattnet hem till oss. Andra får vatten från sin egen brunn. Då har man en pump som pumpar upp vattnet till kranen.

Vattenverket tar prover varje dag för att vara säker på att vattnet är bra. Prover måste man ta på sitt brunnsvatten också då och då. Om vattnet är dåligt kan man bli sjuk.

Vart tar bajset vägen?

När vi spolar i toaletten åker allt bajs och kiss i långa rör till reningsverket som renar avloppsvattnet. Vattnet renas på olika sätt flera gånger. När det är tillräckligt rent släpps det ut och blandas med sjö- eller havsvatten. Men innan det kommer tillbaka till din kran kan det ta flera hundra år.

De hus som inte är kopplade till ett reningsverk samlar avloppsvattnet i stora tankar. När tanken är full kommer en lastbil och tömmer den.

Allt vatten som vi använder hemma måste tas om hand och renas. Inte bara toavatten. Diskvatten och tvättvatten är fullt av tvättmedel och annat som inte är bra för sjöar och marker. Innan det vattnet släpps ut måste det vara fritt från gifter. Man kan själv hjälpa till genom att använda disk, tvätt och rengöringsmedel som är så snälla mot miljön som möjligt.

Kolla själv

Du behöver en blomkruka av lera, en glasburk som lerkrukan får plats i, en bomullstuss, sand, en sked och smutsigt vatten (blanda lite jord i vatten, så blir det bra).

Så här gör du!

Lägg bomullstussen över hålet i blomkrukan så att sanden inte rinner ut.

Lägg sanden i krukan – men inte ända upp!

Sätt blomkrukan i glasburkens öppning.

Blanda till smutsigt vatten och håll smutsvattnet i krukan.

Kolla hur vattnet ser ut som runnit ner i glasburken. Var har smutsen hamnat?

Var sak för sig!

Bara för att vi kastar en sak i soptunnan betyder det inte att den försvinner. Soporna måste tas om hand. De kan brännas eller köras till tippen. I dag är sophögarna stora.

Men om vi inte hade varit så bra på att sortera våra sopor i Sverige hade sophögarna varit mycket större. I dag använder vi en del av våra sopor till att göra nya varor eller förpackningar. Det kallas återvinning.

Det viktigaste är att **ALDRIG** lägga det som är farligt för miljön i soptunnan. Farligt är sådant som målarfärgsrester, vissa batterier och gamla febertermometrar (de som innehåller kvicksilver är farliga för naturen).

Man måste också tänka på att sophämtaren inte vill skada sig när soporna hämtas. Därför ska man vara noga med att packa in trasiga glödlampor och annat vasst som man kan sticka och skära sig på.

GLAS: Det är lätt att återanvända glas. Läskflaskor till exempel. När man sorterar läskflaskan går den tillbaka till bryggeriet där läskan görs. Flaskorna tvättas och fylls med ny läsk.

De flaskor som är trasiga krossas, smälts och görs om till nya flaskor. Tomma läskflaskor lämnar man i affären. Då får man pengar - pant. Andra flaskor kastar man i en glasigloo. De finns både för färgat och ofärgat glas. Det som är bra med glas är att det kan återvinnas många gånger.

PLAST: Plast som vi kastar i soporna kommer till sopstationen. Där bränns den eller läggs på soptippen. Om plasten hamnar på soptippen tar det mycket lång tid innan den förstörs.

Ganska mycket av det vi kastar är gjort av plast. Nu kan schampoflaskor, plastburkar och andra plastförpackningar användas på nytt. De smälts ner i plastfabriken och blir till andra plastsaker.

Vissa flaskor (PET flaskor) fylls med läsk igen. De är returflaskor precis som glasflaskorna.

PAPPER: Använt papper går bra att återvinna. Det kallas returpapper.

I vårt land har vi gott om skog och träd, men även om träden inte tar slut är det viktigt att återvinna papper. Genom att göra nytt papper av returpapper blir det inte så mycket sopor. Tidningspapper läggs för sig och pappförpackningar för sig.

METALL: Metall finns naturligt i marken och bergen. Aluminium är en av de vanligaste metallerna på jorden. Läskburkar görs av aluminium.

Konservburkar görs av stål. Stål och aluminium kan smältas och återanvändas hur många gånger som helst.

Vattenkraft är när
vattnet får hjulet att
snurra.

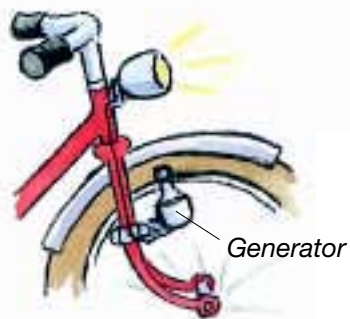

Lotta-Lotta och Sander får både el
och värme från ett värmekraftverk.
Där kan man till exempel elda med
olja, gas, sopor eller ved.

Vindkraft är när
vinden får vingarna att
snurra.

Det är din egen kraft som får hjulen
på din cykel att snurra. Hjulen driver
generatorm som leder ström till din
cykellampa så att den lyser.

Kolla själv men med hjälp av någon vuxen

Ta en gammal vit strumpa. Sätt den över avgasröret på en bil. (Bara om avgasröret är kallt. Om bilen precis varit igång, måste den svalna först.) Sätt fast strumpan med ett kraftigt gummiband. Be någon vuxen starta bilen. Låt den gå en minut.

Den vuxna får ta av strumpan och ge den till dig. Man kan lätt bränna sig! Kolla strumpan. Den kommer att vara full av smuts som vi inte ser annars. Det finns i luften vi andas.

Kolla själv

Ett träd nära en väg blir mycket smutsigare än ett träd i en park. Torka av blad från ett träd vid en väg med en bomullstuss eller ett vitt tygstycke. Gör samma sak med blad från ett träd i en park eller trädgård. Vilka blad smutsade ner trasan mest? Vilka var smutsigast? Man kan också stoppa de olika trasorna i vattenburkar. Efter ett tag håller du ut vattnet på till exempel ett vitt kaffefilter. Syns det vilken burk som hade smutsigt vatten?

Här är några av de saker som FN har bestämt är barnens rättigheter:

(Det här är inte särskilt enkla saker - det är bra om någon vuxen är med och pratar om det ni läser!)

artikel 2: Alla barn har samma rättigheter och samma värde. Ingen får diskrimineras.

artikel 3: Barnens bästa ska alltid komma i första rummet.

artikel 9: Barn som inte bor med båda sina föräldrar ska ha rätt att träffa båda två regelbundet.

artikel 12-15: Barnen har rätt att uttrycka sin mening i alla frågor som berör dem. I frågor som berör barn ska barnens bästa alltid komma i första hand.

artikel 18: Båda föräldrarna har ansvaret för sina barn. Barnens bästa ska komma i första hand för föräldrarna.

artikel 19: Inget barn ska bli slaget av någon någonsin.

artikel 23: Varje barn med ett handikapp har rätt till att kunna bo och gå i skolan som alla andra barn.

BRIS, Barnens rätt i samhället är en organisation som hjälper barn. Dit kan man ringa och prata eller be om hjälp. 0200-230 230.